

Leta 2008 bomo praznovali 500. obetnico rojstva Primoža Trubarja. Slovensko protestantsko društvo in založba Rokus sta se zato odločila, da do takrat izdeta zbrana dela Primoža Trubarja. Potem ko sta lani izšli prvi dve knjigi, je zdaj izšla še tretja. Vseh knjig naj bi bilo kar trinajst. V pripravi so že četrta, peta in šesta; letos pa naj bi izšli še dve.

Tretja knjiga *Zbranih del Primoža Trubarja* je zelo zajetna, saj obsega kar 644 strani in prvič v celoti prinaša slovenskim bralcem transkripcijo knjige *Articuli oli deilli te prave, stare vere kersčanske* iz leta 1562, znamenito *Cerkovno ordningo* iz leta 1564 in *Ta slovenski kolendar, kir vselei terpi* iz leta 1557 in 1582, torej dve različici koledarja.

Cerkovna ordninga je ob odkritju edinega ohranjenega izvoda v Vatikanu leta 1971 vzbudila veliko za-

teologom. Besedilna zgradba *Articulov* je v temelju dvodelna. Prvi del obsegata oba predgovora. Nemški predgovor (posvetilo) je posvečen vojvodi Kristofu, Trubar pa v njem pojasnjuje namen izdaje *Articulov*. Osnovni premislek je bil vezan na namen, da bi se "navadno, preprosto ljudstevce dodobra poučilo, da so pravo krščansko vero z vsemi njenimi nauki sprejeli in da jo pridigajo ne samo pri njih, marveč tudi v nekaterih kraljestvih in v mnogih kneževinah, deželah in mestih". *Articuli* naj bi torej učinkovali kot dogmatična knjiga, ki naj bi jo pridigarji uporabljali v vsakdanjem dušnopastirskem delu – v katehezi.

Drugi razlog pa stavi *Articule* žanrsko blizu polemične (apologetične) literature, saj Trubar svoji knjigi namenja funkcijo polemičnega spopriema z v dogmatičnih rečeh drugače mislečimi. Nemškemu sledi obsežen slovenski predgovor, ki je pomenljiv predvsem zato, ker je Trubar v njem na trinajstih straneh zapisal prvo kratko zgodovino reformacije v slovenskem jeziku.

Drugi del *Articulov* se spet členi na dva dela. Prvi obega enaindvaj-

Trubarjeva ordninga

nimanje slovenske pa tudi mednarodne kulturne javnosti. Hitro po odkritju jo je ponatisnil znani münchenski založnik dr. Rudolf Trofenik. *Cerkovna ordninga* zajema verskodogmatsko, cerkvenopravno in liturgično vsebino. Trubar je z njo želel dati Slovencem tak cerkveni red, ki bi bil celovit in ne bi vseboval samo določil o cerkvenem obredju in drugih opravilih, povezanih z delovanjem protestantske cerkve skozi celotno cerkveno leto, temveč tudi dogmatiko. Sestavljena je iz treh delov: najprej je povzetek protestantskega verskega nauka (Trubar je prevedel *Examen ordinandum* Philippa Melanchtona), drugi del govori o pomenu pridigarskega poklica (Trubar se je tu naslonil na mecklenburški cerkveni red, katerega glavni sestavljavec je bil filipist Johannes Aurifaber),

tretji del pa je liturgične narave in je postal podlaga za liturgijo slovenske protestantske cerkve (podlaga zanj je württemberski cerkveni red).

Cerkovna ordninga je bila natisnjena v 400 izvodih pri tübinskem tiskarju Ulrichu Morhartu in v septembru ali oktobru 1564 poslana na Kranjsko. Ko je deželni knez nadvojvoda Karel II. izvedel za izdajo kranjskega protestantskega cerkvenega reda, je takoj prepovedal ta poseg v svoje deželnoknežje pravice. 15. decembra 1564 je bila ukazana izročitev vseh natisnjenih izvodov ilegalnega cerkvenega reda in Trubar je bil – tokrat že drugič, toda dokončno – izgnan iz dežele.

Articulis o bili natisnjeni leta 1562 in so posvečeni vojvodi Kristofu Württemberskemu. Trubar je v njih po lastnem preudarku združil, kom-

biniral in priredil dele treh veroizpovedi: augsburške, württemberske in saskke, kar je posebnost, ki ni bila tedaj v navadi. Trubar je želel izdati knjigo, ki bi bila razumljiva vsem tedanjim slovenskim bralcem, ne le

set oštevilčenih artikuloval, ki predstavljajo dogmatično ogrodje nauka protestantske cerkve, med drugim enega temeljnih teoloških premislov protestantizma, namreč nauk o odrešenju po veri. Drugi del zajema tiste artikule, s katerimi se je protestantska cerkev na teološki in liturgični ravni ločevala od rimske.

Ta slovenski kolendar, kir vselei terpi je prvič izšel leta 1557 v obsežnem zborniku *Ta prvi dejl tiga noviga testamenta*, verjetno pa je izšel tudi posebej, kar je domneval že Mirko Rupel; drugi koledar iz leta 1582 je tu objavljen le v tistih delih, kjer se od predhodnika razlikuje. Besedila je transkribiral dr. Jonatan Vinkler, ki je opravil tudi prevod in napisal obširno spremno besedo z naslovom *Slovenska protestantska veroizpoved in cerkveni red za vse dni v letu*.

